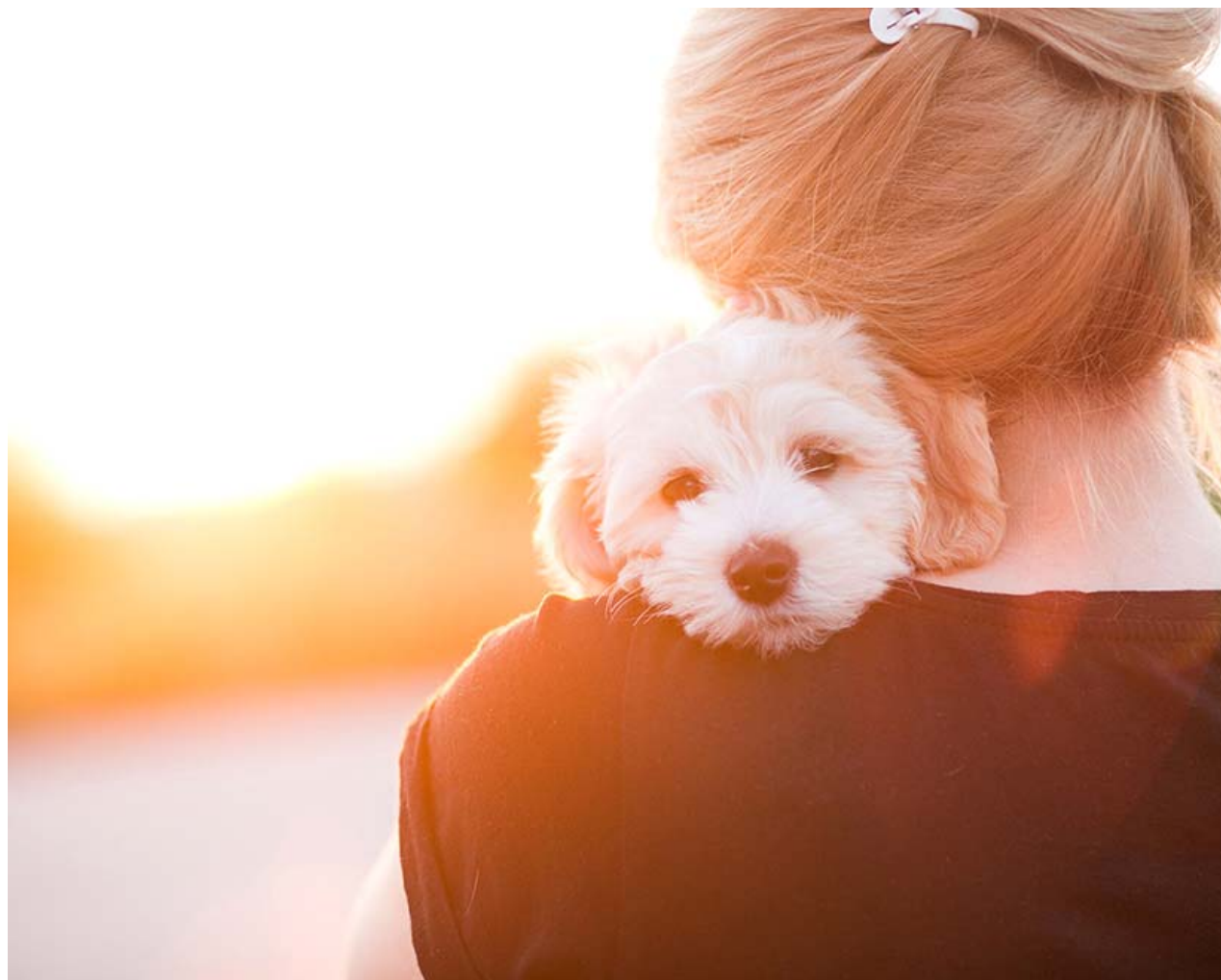

JULKAISTU NUMEROSSA 1-2/2019
ELÄINLÄÄKKEET

Eläinlääkkeiden haittavaikutukset 2018

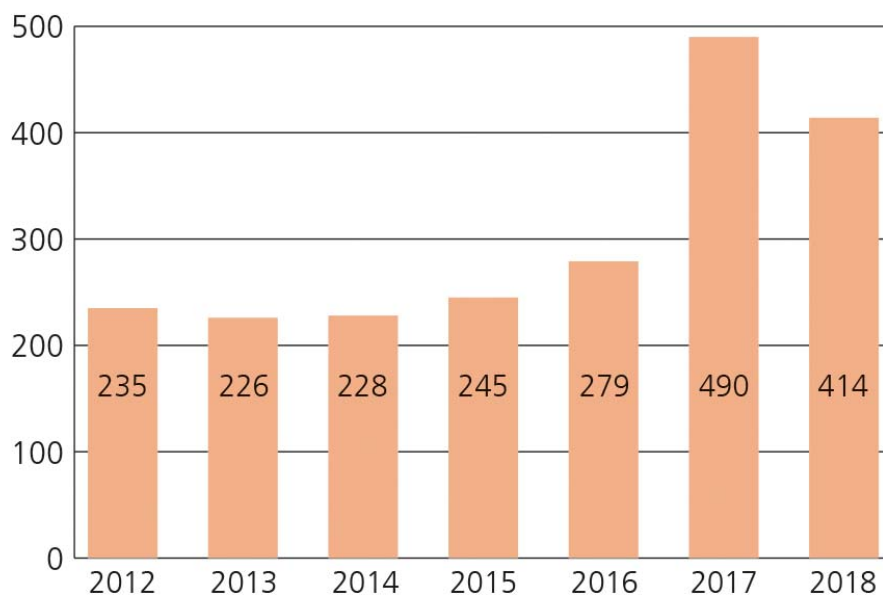
Jenni Westerback, Jonna Kumpulainen, Martti Nevalainen / Kirjoitettu 20.3.2019 / Julkaistu 5.4.2019

©Getty Images/Pekic

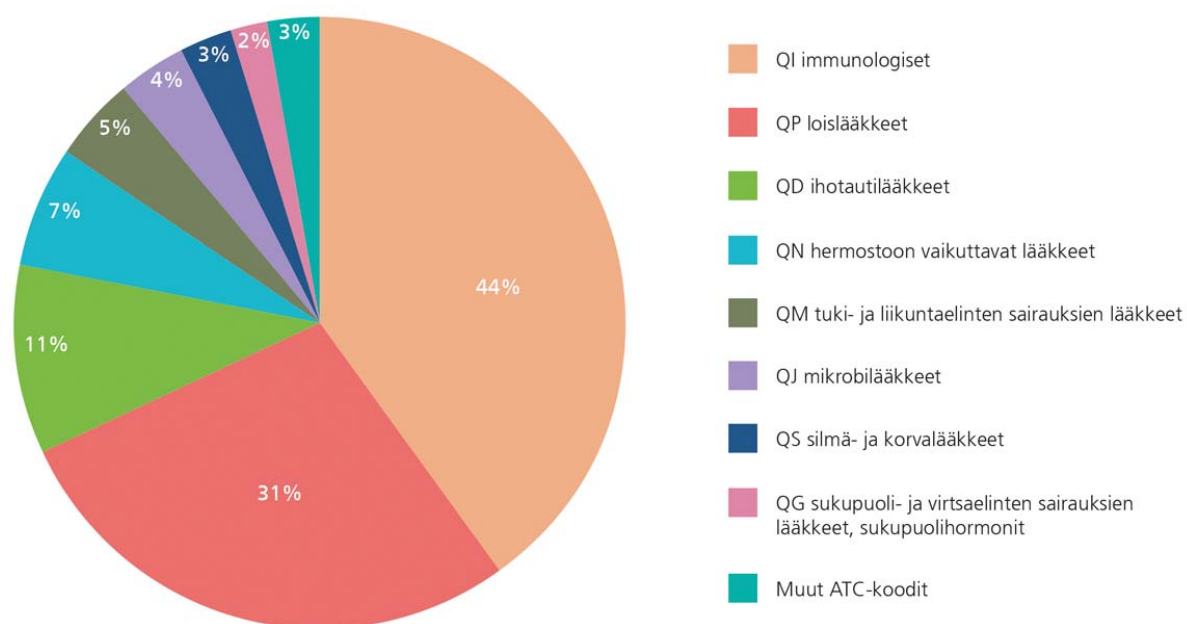
Fimea vastaanotti 414 eläinten lääkitsemistä koskevaa haittavaikutusilmoitusta vuonna 2018. Määrä on noin 15 % pienempi kuin edellisvuonna (**kuvio 1**).

Kuvio 1. Haittavaikutusilmoitusten lukumäärät vuosina 2012–2018.

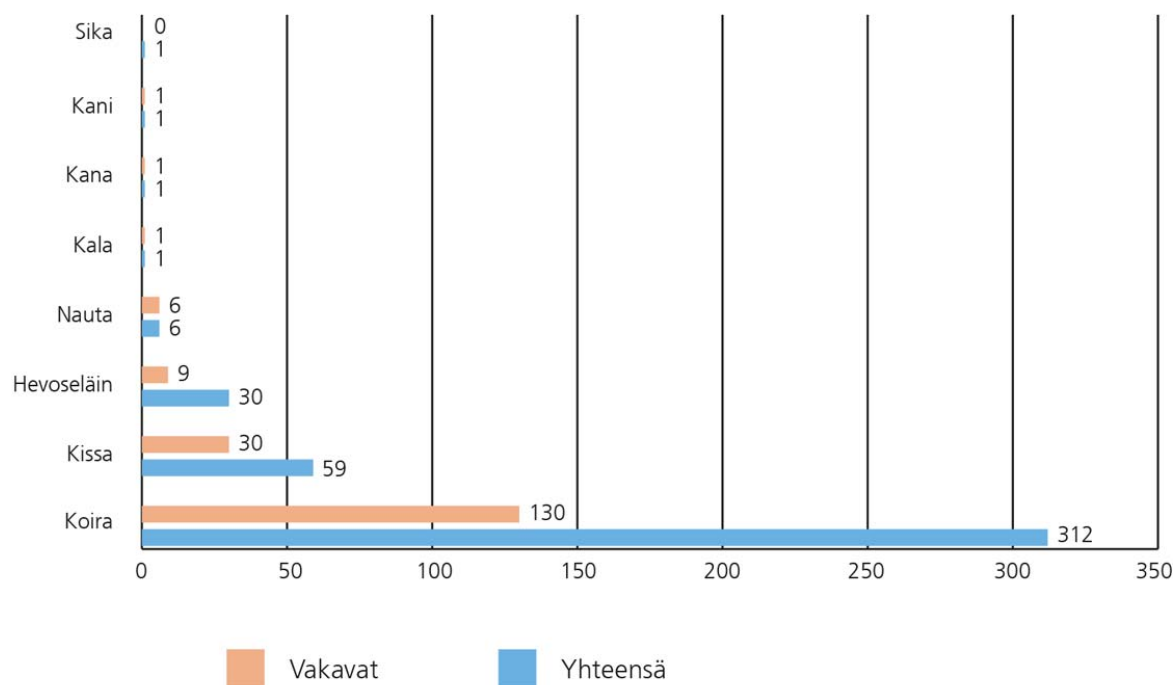

Eniten ilmoituksia (44 %) saatiin epäillyistä rokotteiden haittavaikutuksista. Toiseksi eniten ilmoituksia saatiin loislääkkeistä ja kolmanneksi eniten ihotautilääkkeistä (**kuvio 2**). Ilmoituksista 402 koski haittavaikutusta eläimessä ja kolme eläinlääkkeen ihmiselle aiheuttamaa haittaa. Lisäksi ilmoitettiin yhdeksän epäilyä tehon puutteesta. Kuten aiempinakin vuosina, suurin osa ilmoituksista liittyi pieneläinten lääkintään: 312 ilmoitusta koski koiria ja 59 kissoja. Hevoseläimiä koskevia ilmoituksia oli 30, nautoja kuusi sekä kaloja, kanoja, kaneja ja sikoja yksi ilmoitus. Ilmoituksista vähän alle puolet luokiteltiin vakaviksi (**kuvio 3**).

Kuvio 2. Ilmoitettujen haittojen määrä valmisteiden ATC-jaon perusteella 2018.

Kuvio 3. Eläinlajikohtaisten haittavaikutusilmoitusten määrä vuonna 2018.

Suurin osa ilmoituksista (73 %) saatiin suoraan eläinlääkäreiltä ja loput myyntiluvan haltijoilta, eläinten omistajilta, apteekista tai muulta taholta.

Koirien rokotehaittoja koskevien ilmoitusten lukumäärä laski hieman edellisestä vuodesta

Rokottamisen jälkeisiä haittoja raportoitiin koirilla 141. Näistä 40 % luokiteltiin vakaviksi. Vuonna 2017 rokotteisiin liittyviä raportteja oli 264, joista vakavia 46 %. Vuonna 2018 tapauksista neljä johti kuolemaan tai eutanasiaan. Näistä kolmessa tapauksessa rokotuksen ja oireiden välinen syy-yhteys jäi puutteellisten tietojen vuoksi epäselväksi. Yhdessä tapauksessa syy-yhteys arvioitiin epätodennäköiseksi.

Yleisin hättavaikutus rokottamisen jälkeen oli äkillinen yliherkkyysoire. Tyypillisessä reaktiossa koira meni 5–15 minuutin kuluttua rokottamisesta veltoksi, oksensi ja limakalvot olivat vaaleat. Oireiden vakavuus vaihteli lievistä yliherkkyysoireista anafylaktiseen sokkiin. Osa reaktion saaneista eläimistä parani itseksensä ilman eläinlääkärin hoitoa. Viivästyneissä yliherkkyysoireissa tyypilliset oireet olivat naaman, kuonon ja silmien ympärysten turpoaminen sekä kutina.

Rokottamisen jälkeen epäilystä korvalehden vaskuliitista tehtiin 10 ilmoitusta. Diagnoosia ei kuitenkaan vahvistettu missään näistä tapauksista histopatologisesti. Kahdeksassa tapauksessa koirat olivat saaneet nelosrokotteen ja raivotautirokotteen, kahdessa tapauksessa koiralle oli annettu pelkkä raivotautirokote. Epäiltyjä vaskuliittitapauksia on aiemmin raportoitu vain muutamia vuodessa. Raporttien määrän kasvun vuoksi asiasta lähetettiin selvityspyyntö. Tapausmäärän kasvu pysähtyi, joten muita toimia ei tarvittu. Vaskuliitti on tunnettu mahdollinen rokottamisen aiheuttama hättavaikutus, joka on kirjallisuudessa liitetty erityisesti raivotautirokotteisiin.

Kissojen rokotehaitat

Rokottamisen jälkeisistä haitoista kissoilla ilmoitettiin 24 kertaa. Ilmoituksista, joissa epäilty haitan aiheuttaja oli rokote, vakavaksi luokiteltiin kolme. Yhdessä tapauksessa elävää kissaruttovirusta sisältänyt rokote oli annettu kissalle lopputiineyden aikaan. Yksi syntyneistä pennuista oli muita pienempi ja kiersi kehää, minkä vuoksi päädyttiin eutanasiaan. Kirjallisuuden mukaan rokottaminen tiineyden aikana elävää kissaruttovirusta sisältävällä rokotteella saattaa aiheuttaa kehityshäiriöitä sikiöillä. Syy-yhteys rokotteen ja pennun kehityshäiriön välillä arvioitiin mahdolliseksi.

Muut haitat olivat pääosin eriaisteisia yliherkkyysoireita: oireina oksentelu, väsyneisyys, löysä uloste, kutina sekä muutokset injektiokohdan ihossa ja karvapeitteessä.

Rokotehaitat hevoseläimillä ja sioilla

Rokottamisen jälkeisistä haitoista raportoitiin hevoseläimillä 13 kertaa. Kaksi tapausta luokiteltiin vakaviksi. Näistä ensimmäisessä injektioaika turposi ja oli kipeä. Hevonen liikkui jäykästi, oli syömätön ja sen jalat olivat myös turvonneet. Toisessa tapauksessa vuorokausi rokotuksen jälkeen

ilmenneisiin kipuoireisiin annettiin hoitona tulehduskipulääkettä, diatsepaamia ja suonensisäistä nesteytystä. Hoidon jälkeen kehittyi sokkutila, ja päädyttiin lopulta eutanasiaan. Molemmissa tapauksissa lopullinen syy-yhteys rokotukseen jäi epäselväksi.

Muut hevoseläimillä ilmoitetut haitat olivat pääasiassa rokotuskohdan paikallisia reaktioita ja kipua, jäykkyyttä sekä kuumeilua.

Rokottamisen jälkeisistä haitoista ilmoitettiin sioilla yhden kerran. Kyseessä oli lemmikkisika, joka rokottamisen jälkeen oli haluton liikkumaan, huono syömään ja kuumeili. Tapausta ei luokiteltu vakavaksi ja syy-yhteys arvioitiin todennäköiseksi.

Loislääkkeet

Loislääkkeitä koskevia ilmoituksia vastaanotettiin toiseksi eniten, 127 kpl. Näistä vakaviksi luokiteltiin 59. Ilmoituksista 74 % koski koiria ja loput kissoja ja hevoseläimiä. Suurimmassa osassa ilmoituksista (58 %) epäilty lääke oli ulkoloisten häätöön tai tartunnan ennaltaehkäisyyn tarkoitettu valmiste. Näitä valmisteita käytetään hyvin yleisesti, mikä osaltaan selittää niitä koskevien haittavaikutusilmoitusten suurta määrää.

Edellisten vuosien tapaan loislääkkeitä koskevista ilmoituksista suurin osa (39 %) koski koirille ja kissoille suunnattujen isoksatsoliinejä sisältävien ulkoloislääkkeiden käytön jälkeen todettuja haittoja. Niistä saatiin 29 ilmoitusta, joista vakaviksi luokiteltiin 17. Ilmoituksista 17 koski fluralaneeria, 6 sarolaneeria ja 4 afoksolaneeria. Oireina raportoitiin muun muassa kouristelua, hoipertelua, halvausoireita, vetämättömyyttä, painon laskua, oksentelua ja ripulia. Annetun lääkkeen ja oireiden välinen syy-yhteys jäi useimmiten epäselväksi. Tapauksista yksi johti eutanasiaan.

Muita koirien ulkoloislääkkeitä koskevia ilmoituksia vastaanotettiin 45. Vakaviksi luokiteltiin 16 ilmoitusta. Raportoituja oireita olivat muun muassa kouristelu, halvausoireet, hoipertelu, voimattomuus, hengitysvaikeus ja paikallisreaktiot iholla. Yhdessä tapauksessa koira kuoli muutaman päivän kuluttua saatuaan toisen kerran paikallisvalebaliuoksena annettavaa ulkoloisiin tehoavaa eläinlääkevalmistetta. Pari päivää lääkkeen annosta koiralla ilmenneitä oireita olivat takajalan halvaantuminen, oksentelu, syömättömyys, sokeutuminen, apaattisuus ja ripuli. Matkalla eläinlääkəriin koira kuoli. Syy-yhteys arvioitiin epätodennäköiseksi.

Hermostoon sekä tuki- ja liikuntaelimitykseen vaikuttavat lääkkeet

Hermostoon vaikuttavista lääkkeistä vastaanotettiin 28 ilmoitusta, joista 22 luokiteltiin vakaviksi. Ilmoituksista 13 koski kissoja, seitsemän koiria, viisi hevosia ja kaksi nautoja.

Kaikki kissoja koskeneet ilmoitukset liittyivät yleisesti rauhoittamiseen käytettyihin lääkeaineyhdistelmiin kuten alfa-2-agonisteihin ja opioideihin. Osassa tapauksista annettiin samanaikaisesti myös muita keskushermostoon vaikuttavia lääkeaineita ja joskus rokotteita. Tapauksista 12 luokiteltiin vakaviksi, joista neljä johti kissan kuolemaan tai eutanasiaan. Pääasialliset oireet olivat kouristelu, voimistuneet hengitysäänät ja hengenahdistus. Keuhkopöhö on alfa-2-agonistien tunnettu haittavaikutus.

Tuki- ja liikuntaelimistön lääkkeiden haitoista raportoitiin 20 kertaa. Ilmoituksista 10 koski koiria, neljä kissoja, viisi hevoseläimiä ja yksi kania. Näistä ilmoituksista 11 luokiteltiin vakaviksi ja kolme tapausta johti eutanasiaan. Tyypillisimmät oireet vakavissa haittavaikutuksissa olivat voimattomuus, ruokahaluttomuus, (verinen) oksentelu, (verinen) ripuli, haluttomuus juoda tai syödä, tasapainohäiriöt, kouristukset ja kohonnut munuaisarvot.

Sekä hermostoon että tuki- ja liikuntaelimistöön vaikuttavia lääkkeitä koskevissa ilmoituksissa eläimelle on monesti annettu useita eri valmisteita (esim. yhdistelmänestesiati, joihin liittyy kipulääkitys). Tällöin yksittäisen lääkkeen syy-suhdetta oireisiin on vaikea arvioida.

Epäilyt tehon puutteesta

Annetun lääkevalmisteen tehon puutetta epäiltiin yhdeksässä ilmoituksessa. Määrä oli vähemmän kuin edellisenä vuonna. Ilmoitukset koskivat rokotteita, loislääkkeitä, keskushermostoon vaikuttavia valmisteita ja hormonaalisia valmisteita. Kaikissa tapauksissa syy-yhteys jäi epäselväksi. Tapauksista kolme johti eläimen kuolemaan tai eutanasiaan.

Yhdessä tapauksessa kanatarhan juomaveden välityksellä annetun kokkidi-rokotteen jälkeen yhdestä osastosta löytyi oireilevia ja kuolleita kanoja. Tutkimuksiin lähetetyistä kuolleista kanoista todettiin kokkidioosi. Samaa rokote-erää käytettiin myös kanatarhan muissa osastoissa ja toisella tarhalla, joissa ei todettu vastaavia löydöksiä. Syy-yhteys jäi epäselväksi.

Toisessa tapauksessa koiranpentu oli rokotettu 4-rokotteella muun pentueen kanssa, ja kuukautta myöhemmin pennun parvoviruspikatesti oli positiivinen. Pentu oli huonokuntoinen eikä vastannut annettuun hoitoon, mikä johti lopulta pennun eutanasiaan. Tapaus jäi puutteellisten tietojen vuoksi epäselväksi.

Kolmannessa tapauksessa furunkuloosia ja vibrioosia vastaan rokotetussa kalantuotantoparvessa todettiin furunkuloosia ja furunkuloosiin kuolleita kaloja. Rokotusolosuhteet eivät olleet suositusten mukaiset. Tapaus jäi epäselväksi.

Ihmiselle aiheutuneet haitat

Eläinlääkevalmisteen ihmiselle aiheuttamasta haitasta raportoitiin kolme kertaa. Yhdessä tapauksessa eläinlääkärin kasvoille roiskui detomidiinihydrokloridia ja butorfanolia hevosen rauhoituksen yhteydessä. Kasvoille ilmaantui ihottumaa huuhtelusta huolimatta. Toisessa tapauksessa omistaja tunsi lääkemaun suussaan samana päivänä, kun koiralle laitettiin imidaklopridia ja flumetriinia sisältävä lääkepanta. Kolmannessa tapauksessa omistajan huulet ja kieli koskettivat koiran juuri lääkittyä aluetta selamektiiniä sisältävällä valmisteella, josta seurasi huulten turpoaminen ja kihelmöivä tunne, myös kielen kärki oli hetken tunnoton. Oireet katosivat noin 15 minuutissa.

Epäillyistä haittavaikutuksista ilmoittaminen on tärkeä osa lääketurvallisuutta. Eläinlääkkeiden käytössä ilmenevien epäiltyjen haittavaikutusten raportointi on pitkälti eläinten omistajien ja eläinlääkäreiden aktiivisuuden varassa. Haittavaikutusilmoitusten tärkeydestä ja merkittävydestä voit lukea lisää Sic!-artikkelista Eläinlääkkeiden haittavaikutuksista ilmoittaminen on tärkeää (sic.fimea.fi). linkki artikkeliin.

Jenni Westerback

ELL
Eläinlääkäri, Fimea

Jonna Kumpulainen

ELL
Eläinlääkäri, Fimea

Martti Nevalainen

ELL
Eläinlääkäri, Fimea

LISÄÄ AIHEESTA

Eläinlääkkeiden haittavaikutuksista ilmoittaminen on tärkeää

(http://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2019/1-2_2019/palstat/elainlaakkeiden-haittavaikutuksista-ilmoittaminen-on-tarkeaa)

Eläinlääkkeiden haittavaikutukset 2017

(<http://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2018/2018/palstat/elainlaakkeiden-haittavaikutukset-2017>)

Eläinlääkkeiden haittavaikutukset vuonna 2016

(http://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2017/2_2017/palstat/elainlaakkeiden-haittavaikutukset-vuonna-2016)

Haittavuosi 2011

(http://sic.fimea.fi/2_2012/haittavuosi_2011)